

<https://doi.org/10.15407/rksu.37.93>

УДК 008(438+477):025.177:[76:655.3.066.24](477)"20"

Андрій Будник, кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри графічного дизайну, Київський національний
університет культури і мистецтв (Київ, Україна)
ORCID: 0000-0002-0719-2231
E-mail: budnik_andriy@ukr.net

ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКІ КУЛЬТУРНІ ТА ІСТОРИЧНІ ЗВ'ЯЗКИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ПЛАКАТІ

Мета роботи: на основі аналізу тематичної колекції сучасних українських плакатів із зібрання відділу образотворчих мистецтв Інституту книгознавства Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського висвітлити роль плаката як важливого чинника у справі розвитку й поглиблення польсько-українських відносин, зацентрувавши увагу на спільних культурних та історичних цінностях двох народів, які пов'язані між собою історією спільної спадщини колишньої Речі Посполитої. **Методологія.** Використано історико-порівняльний метод, метод мистецтвознавчого аналізу та синтезу, що дозволило визначити місце плаката у формуванні суспільної думки, виокремити особливості візуальної мови сучасного плаката, продемонструвати здатність засобами плаката ввести в новий контекст усталені поняття та згенерувати нові, обумовлені часом. **Наукова новизна.** Уперше залучено до наукового обігу тематичну колекцію сучасних авторських українських плакатів 2016—2024 рр. загальною кількістю 39 одиниць від 26 авторів, що зберігається у фондах відділу образотворчих мистецтв Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. **Висновки.** Представлені в колекції плакати є символічною презентацією колективної пам'яті народів Польщі й України, що дозволяє якнайкраще усвідомити їхню схожість і культурну різноманітність, зробити історичний екскурс у генезу спільного існування протягом століть, налагодити сучасний діалог двох культур. Матеріали колекції засвідчують

Цитування: Будник А. Польсько-українські культурні та історичні зв'язки в сучасному українському плакаті. *Рукописна та книжкова спадщина України*. 2025. № 2 (37). С. 93—108. <https://doi.org/10.15407/rksu.37.93>

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2025. Стаття опублікована за умовами відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

важливе місце плакатного мистецтва як одного з дієвих засобів народної дипломатії під час російсько-української війни, позаяк специфіка жанру надає можливість миттєво реагувати на суспільний запит, акцентуючи увагу на позитивних моментах історичного минулого та культурних зв'язках польського й українського народів. Таким чином, плакат реагує на виклики часу й, інтегруючись до європейського простору, виконує важливу соціальну місію. Автори плакатів пропонують по-новому поглянути на видатні імена, згадати історію, повернути історичну пам'ять. Відтепер плакати, що входять до колекції, є доступними для наукових розвідок з питань історії польсько-українських відносин, а також дослідження ролі й значення плакатного мистецтва у формуванні суспільної думки.

Ключові слова: сучасний український плакат, авторський плакат, тематична колекція плакатів, польсько-українські відносини, особистості, художні прийоми.

Актуальність теми дослідження. Плакатне мистецтво неодноразово ставало предметом розвідок науковців з різних гуманітарних галузей — істориків, мистецтвознавців, культурологів, а також з міждисциплінарних наукових студій. Увага до цього жанру обумовлена тим фактом, що плакат миттєво відгукується на поточні запити сучасності і є своєрідним камертоном громадських настроїв. Сучасний український плакат відіграє надважливу роль у процесі переосмислення міжнародних відносин та є їхнім візуальним ідентифікатором. Матеріали нової тематичної колекції надають можливість дослідити культурні та історичні аспекти польсько-українських відносин, що в сучасних умовах російсько-української війни трансформувались у новіші форми співпраці і взаємодопомоги.

Мета дослідження — розглянути плакат як один з важливих чинників формування суспільної думки не тільки у вітчизняному, а й у міжнародному аспекті; проаналізувати змістовний склад колекції та виявити мистецькі прийоми й засоби, за допомогою яких дизайнери-плакатисти вирішують поставлені завдання; привернути увагу до славетних сторінок історії й культури, що об'єднують український та польський народи.

Огляд досліджень і публікацій. Тема польсько-українських відносин в українському плакаті ще чекає на ґрунтовне дослідження в мистецтвознавчих та міждисциплінарних розвідках. Так, про українські плакати зазначеної тематики йдеться у статті О. Донець і М. Селівачова «Полоніка в українському друкованому плакаті ХХ століття із зібрання відділу образотворчих мистецтв Інституту книгознавства Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського», де проаналізовано українські плакати, що вийшли друком в умовах тотального радянського ідеологічного контролю [5]. Зокрема, автори звернули увагу на основні напрями впливу комуністичної пропаганди на польсько-українські відносини, розглядаючи плакат як інструмент політичних та ідеологічних маніпуляцій з боку радянської влади. Та, відколи Україна обрала незалежний шлях розвитку і державотворення, змінилися й наративи польсько-українських взаємин. А

від початку повномасштабної російсько-української війни тема польсько-українських стосунків стала надзвичайно актуальною й набула нового значення, адже сьогодні від партнерства та плідної співпраці залежить майбутнє наших народів.

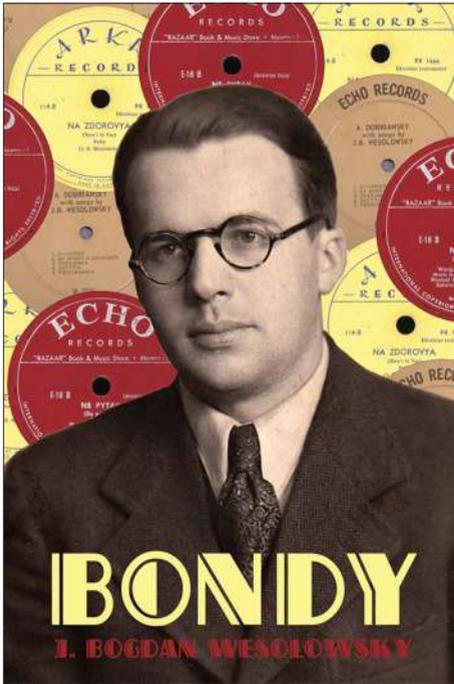
Протилежний радянській пропаганді за змістом плакат було розглянуто у виданні: Шабльовська А., Сеньків М. «Польський плакат зі збірки Музею етнографії та художнього промислу Інституту народознавства Національної академії наук України у Львові» [17]. До книги увійшла певна кількість аркушів 1920-х років на тему польського опору більшовицькій навалі, які було використано сучасними плакатистами як референси для нових творів.

Про сучасний український плакат цікавої для нас тематики йшлося у статті А. Будника «Плакатний проєкт “Народжені Карпатами” як платформа для виховання молодих дизайнерів» [1]. У згаданій розвідці плакатне мистецтво розглядалося під оптикою навчального процесу у вищих навчальних закладах, також відзначалася важливість для творчої молоді не тільки опанування технічними дизайнерськими навичками, а й занурення в історичний контекст взаємовідносин сусідніх народів.

Частково до цікавої для нас теми зверталися організатори живописно-графічно-скульптурного симпозіуму «Дубенський замок — Х. Історія та постаті: переосмислення», в межах якого було продемонстровано й оприлюднено у двомовному каталозі 20 плакатів, більшість з них висвітлювали життя і діяльність персон з роду князів Острозьких, що були тісно пов'язані як з польською, так і з українською історією [6]. Саме через тематичну спрямованість симпозіуму згадані вище твори було присвячено локальній ситуації навколо замку і його мешканців, що є безперечно потрібним. Втім, зрозуміло, що тема українсько-польських відносин є набагато ширшою і потребує всебічного розкриття мистецькими та плакатними засобами зокрема.

Про дещо раніше передану до Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (далі — НБУВ) плакатну колекцію, до складу якої входять твори на тему польсько-українських відносин під час війни, йшлося у статті О. Донець і А. Будника «Сучасний український плакат як мистецький літопис спротиву російській агресії (колекція плакатів дизайн-групи “Креативний спротив КНУКіМ/КУК”» [4]. Якщо основним мотивом раніше переданих плакатів була вдячність Польщі за підтримку під час вторгнення, то провідна ідея нового проєкту — знайти спільне, те, що об'єднує. Новий підхід до теми вимагав й іншого способу розкриття — через портрети певних особистостей. Якщо в попередній колекції жанр портрета у плакаті використовувався обмежено, то в новій добірці він є домінуючим.

Виклад основного матеріалу. Формування переданої на зберігання до НБУВ колекції почалось у 2016 році із започаткування проведення

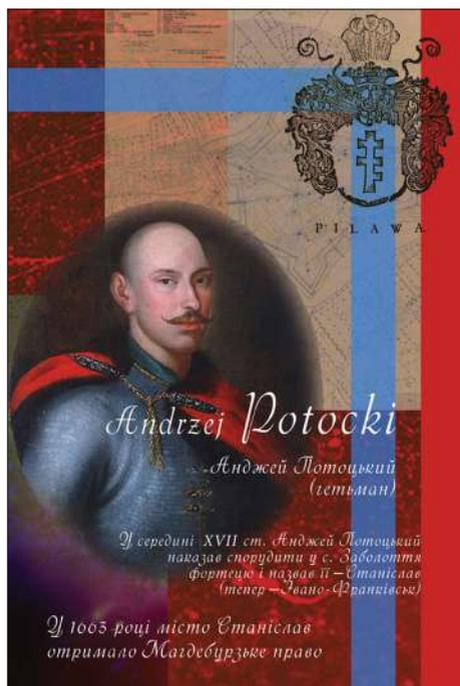

Лл. 1. А. Будник. Bondy. Bogdan Wesolowski (Богдан Весоловський). 2022. Комп'ютерна графіка, папір, цифровий друк. 90 × 60. *Джерело:* фото автора статті

Лл. 2. Р. Рабенко. Бутович Микола Григорович. 1895—1961. 2022. Комп'ютерна графіка, папір, цифровий друк. 90 × 60. *Джерело:* фото автора статті

Міжнародного фестивалю «Карпатський простір», у межах якого систематично функціонував плакатний проект «Народжені Карпатами». Протягом чотирьох років (до початку пандемії COVID-19) на відкритих локаціях та у галерейних і музейних просторах демонструвалися плакати, присвячені видатним особистостям країн, територією яких простяглися Карпатські гори. Географічно у цьому ареалі знаходиться й Польща, тож, відповідно, частину плакатів було присвячено польській тематиці. Заходи в рамках фестивалю висвітлено в численних репортажних публікаціях у регіональних та загальноукраїнських засобах масової інформації, зокрема в інформаційних матеріалах О. Скаченко [11, 12, 13], статті Т. Поліщук [10] тощо. Для плакатних проектів на перших трьох фестивалях видані три каталоги (які також передано до НБУВ) з найкращими плакатами, поясненнями до них і вступними словами від організаторів і кураторів подій [7, 8, 9].

У рамках фестивалю було проведено низку вітчизняних та закордонних виставок, під час яких остаточно сформулася й змістова частина проекту: на локаціях проводилося письмове опитування щодо того, яких персонажів відвідувачі виставок вважають гідними для відображення у плакаті. Так, зокрема, викладачами Вроцлавської академії образотворчих

Іл. 3. О. Будник. Анджей Потоцький. 2022. Комп'ютерна графіка, папір, цифровий друк. 90 × 60. Джерело: фото автора статті

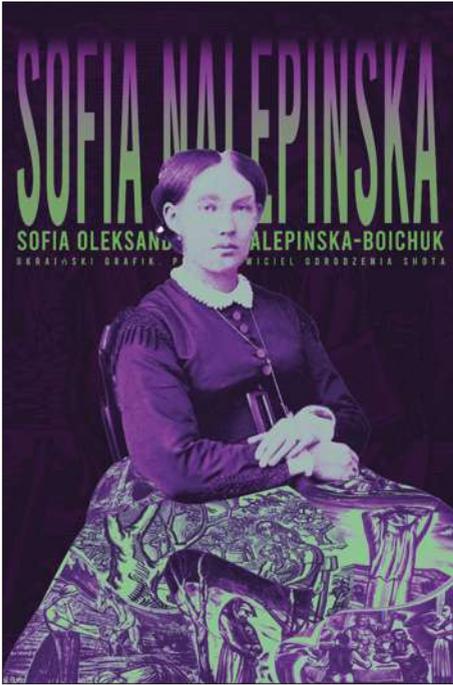
Іл. 4. К. Шальнева. Ніл Хасевич. 2023. Комп'ютерна графіка, папір, цифровий друк. 90 × 60. Джерело: фото автора статті

мистецтв було сформовано список польських особистостей, які пов'язують культуру та історію України й Польщі.

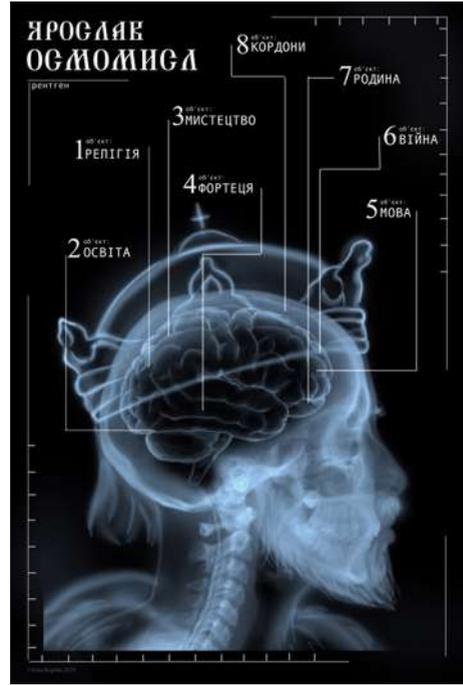
Колекція, про яку йдеться в даному дослідженні, надійшла до фондів НБУВ після проведення виставки і презентації каталогу плакатного проекту «Те, що нас об'єднує» [3, 15]. Проект відкрився спочатку в бібліотеці філологічного факультету Ягеллонського університету (11 листопада 2023 року) [3], згодом його збільшену версію було показано у НБУВ (16 березня 2024 року). Кураторами заходів у Польщі та Україні були Олена Донець і Андрій Будник [18]. Організаторами київської події (виставки і передання примірників каталогу і відбитків до НБУВ) й експозиції стали Людмила Гутник і Андрій Будник.

Представлені в колекції плакати створені викладачами і студентами Київського національного університету культури і мистецтв та Київського університету культури переважно в межах навчальних дисциплін з графічного дизайну. Загалом добірка містить 39 творів від 26 авторів¹. Це, зокрема: Наталія Авраменко (1), Андрій Будник (9), Оксана Будник (3),

¹ У дужках зазначено кількість творів від певного автора.

Ил. 5. М. Жарук. Софія Налепинська-Бойчук. 2022. Комп'ютерна графіка, папір, цифровий друк. 90 × 60. Джерело: фото автора статті

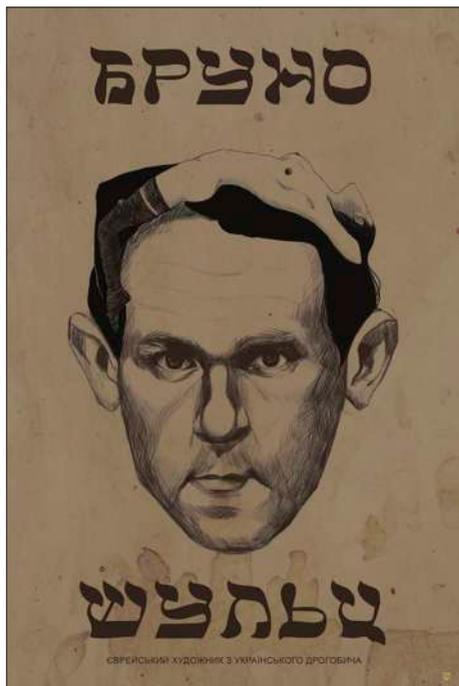

Ил. 6. І. Кіптіла. Ярослав Осмомисл. 2022. Комп'ютерна графіка, папір, цифровий друк. 90 × 60. Джерело: фото автора статті

Олександра Гура (1), Мілана Жарук (2), Владислав Зінченко (1), Дар'я Катруха (1), Інна Кіптіла (1), Дар'я Кобилінська (1), Марія Кравець (1), Олександр Кукушкін (1), Марія Литвин (1), Євген Логвіненко (1), Ольга Ломко (1), Євген Миронюк (1), Тетяна Миронюк (2), Аліна Наулко (1), Дар'я Петровська (1), Дарина Піонткевич (1), Мар'я Позіна (1), Руслан Рабенко (2), Олександр Савчук (1), Ольга Сімоненко (1), Михайло Трофимчук (1), Анастасія Черняк (1), Катерина Шальнева (1). Усі аркуші надруковано на папері розміром 90 × 60 см методом цифрового друку в одному примірнику з метою передання колекції до НБУВ. Примірники для польської частини проекту друкувались окремо у Кракові й лишилися на зберіганні в бібліотеці філологічного факультету Ягеллонського університету.

Темами плакатів стали насамперед біографії особистостей, дотичних до спільних сторінок історії та культури українського й польського народів, таких, які створили щось значуще і у спільному просторі, і для всього світу.

Колекція включає кілька тематичних блоків, складники яких присвячено як загальновідомим історичним подіям та постатям (битви при Відні й Хотині, Станіслав Лем, Казимир Малевич, Ян Собеський, Бруно Шульц), так і менш відомим особам з мистецьких та наукових кіл (Гвідон Боруць-

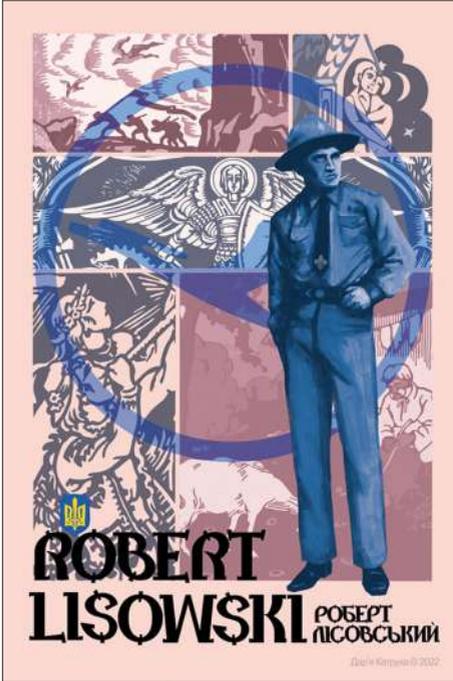
Лл. 7. О. Ломко. Бруно Шульц, 2022. Комп'ютерна графіка, папір, цифровий друк. 90 × 60. Джерело: фото автора статті

Лл. 8. Д. Петровська. Зигмунт Курчинський, 2022. Комп'ютерна графіка, папір, цифровий друк. 90 × 60. Джерело: фото автора статті

кий, Генрик Варс, Збігнев Горбовий, Софія Окуневська), чиї долі пов'язані з Україною та Польщею. Багато знаних українців навчалися в Польщі або були пов'язані з нею іншим чином, також чимало відомих поляків жили і творили на території сучасної України.

Кожен з авторів підійшов до розкриття ролі і значення тієї чи іншої особистості у плакаті по-своєму, скориставшись різноманітними художніми засобами та прийомами. Робота над плакатом передбачала не лише опрацювання історичних та біографічних джерел — потрібно було творчо переосмислити отриману інформацію, обравши відповідне до певної епохи і характеру особистості стилістичне та художнє рішення.

Найуживанішим способом, який обрали автори для презентації тієї чи іншої постаті у плакаті, стало використання погрудного портрета — саме це дозволяє подати обличчя головного героя твору фактично в натуральну величину (завдяки розмірам аркуша 90 × 60 см). Таким чином створюється враження фізичної присутності персонажа на виставці. Місце навколо погруддя зазвичай заповнюється атрибутами, властивими даному герою. До такого типу належать плакатні твори Андрія Будника, зокрема плакат «Bondy. Bogdan Wesolowski», присвячений львівському шансон'є Богдану

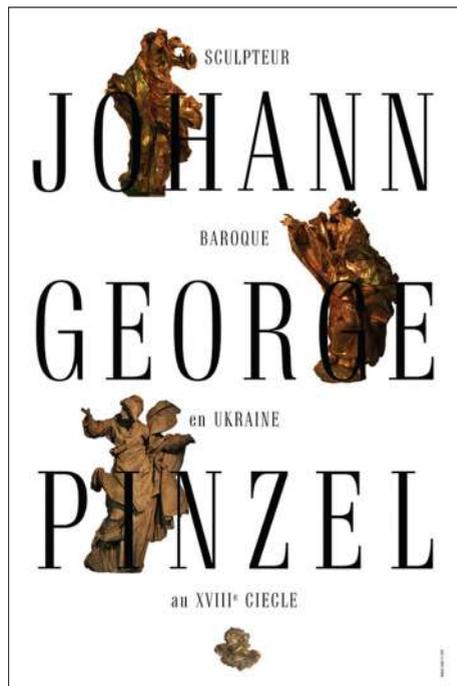
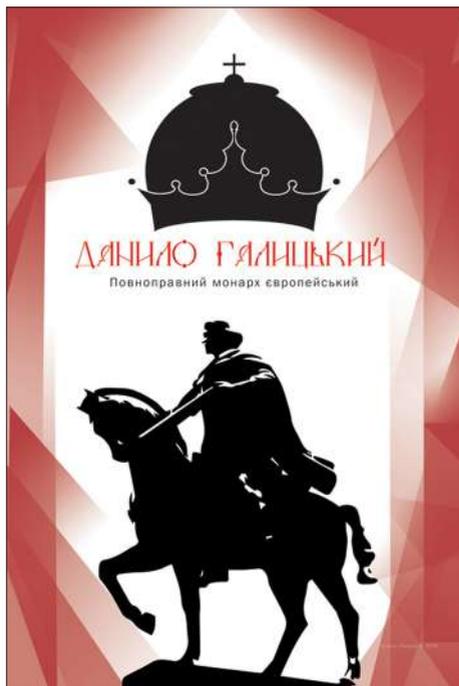
Іл. 9. Д. Катруха. Роберт Лісовський. 2022. Комп'ютерна графіка, папір, цифровий друк. 90 × 60. Джерело: фото автора статті

Іл. 10. О. Сімоненко. Софія Окуневська. Сила жінок. 2022. Комп'ютерна графіка, папір, цифровий друк. 90 × 60. Джерело: фото автора статті

Весоловському (Іл. 1), де виконавець пісень зображений на тлі його ж плакатів, або плакат Руслана Рабенка «Микола Бутович» із творами відомого українського графіка і живописця навколо портретного зображення (Іл. 2). Іноді погруддя може бути дещо меншого розміру, ніж половина аркуша, для того, щоб звільнити більше місця для пояснювальних текстів або атрибутів, як це зроблено на плакаті Оксани Будник про Анджея Потоцького — засновника міста Станіслав (суч. Івано-Франківськ), зображеного на тлі старовинного креслення закладеної ним фортеці та його родового герба (Іл. 3).

Деякі автори використали трактування одягу обраного персонажа в якості носія візуального змісту. Варіантом подібного рішення є гравюри на дереві, присвячені діяльності ОУН-УПА, розміщені на одязі українського художника-графіка Ніла Хасевича у плакаті Катерини Шальневой (Іл. 4). Так само на сукні мисткині з кола «бойчукістів» Софії Налепинської-Бойчук у плакатному аркуші Мілани Жарук (Іл. 5) побачимо дереворити української тематики, зокрема ілюстрації до творів Тараса Шевченка — вірша «Мені тринадцятий минало», поеми «Катерина». Після арешту, на допиті у НКВС художниця зазначала про себе: «Українка, батьки — поляки» [16], що дає повноцінні підстави включити її до плакатного проекту.

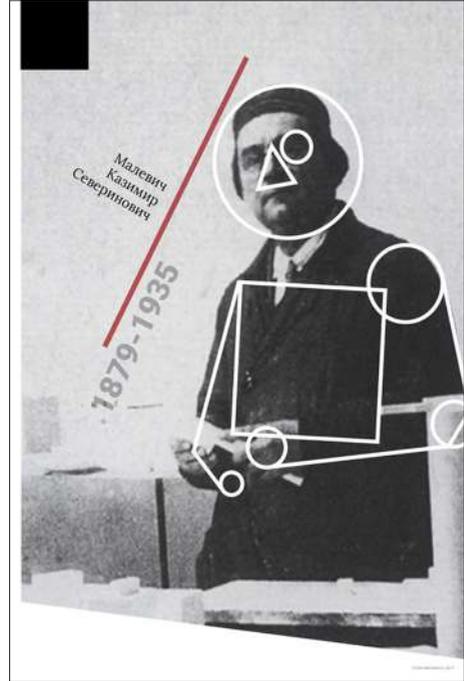
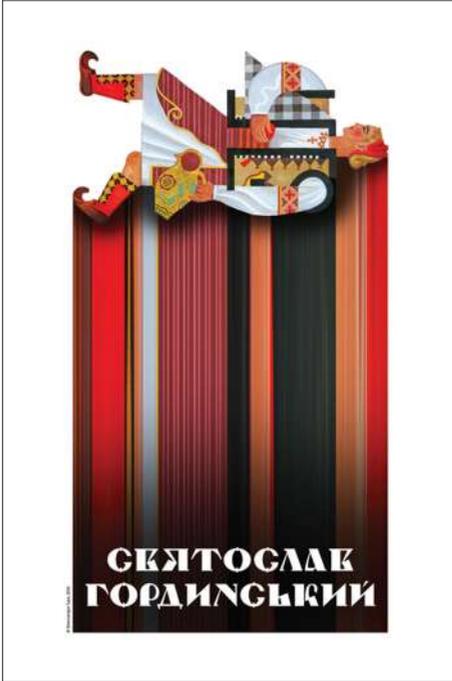

Іл. 11. О. Будник. Данило Галицький. Плакат. 2022. Комп'ютерна графіка, папір, цифровий друк. 90 × 60. Джерело: фото автора статті

Іл. 12. А. Будник. Johann George Pinzel. 2022. Комп'ютерна графіка, папір, цифровий друк. 90 × 60. Джерело: фото автора статті

Портретний варіант побудови творів має ще кілька модифікацій: іноді певні атрибути персони у прямому сенсі «вкладаються» в голову знаменитості. Наприклад, галицький князь Ярослав Осмомисл подається у творі Інни Кіптіли за допомогою інфографіки, яка розшифровує зміст думок правителя (Іл. 6). Як відомо, таке ім'я дали йому сучасники за те, що він міг тримати в голові одночасно вісім думок. Специфічні стосунки з жіноцтвом польського літератора і художника єврейського походження Бруно Шульца з українського міста Дрогобича подано авторкою Ольгою Ломко через фігуру оголеної жінки, яка лежить на голові автора твору «Sanatorium Pod Klepsydrą» (Іл. 7). Відомо, що наречена Бруно Шульца — Юзефіна Шелінська — ревнувала його до дрогобицьких повій, яких він нерідко малював. А на капелюсі скульптора Зигмунта Курчинського у плакаті Дар'ї Петровської містяться зображення його творів (Іл. 8).

Рідше у плакатах використовується подання фігури на повний зріст, оскільки при такому композиційному рішенні для портрета лишається менше місця, ніж у погрудді. Втім, збільшується площа для демонстрації творів персонажа або інших візуальних елементів, текстів, які розкривають сутність діяльності особи або її значення в історії. До таких робіт належить

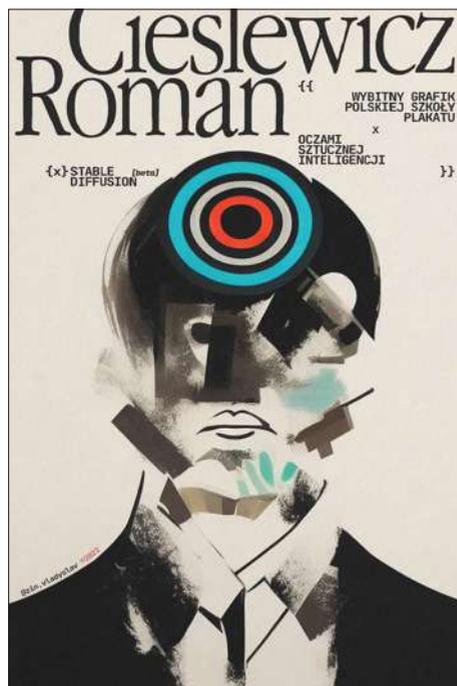
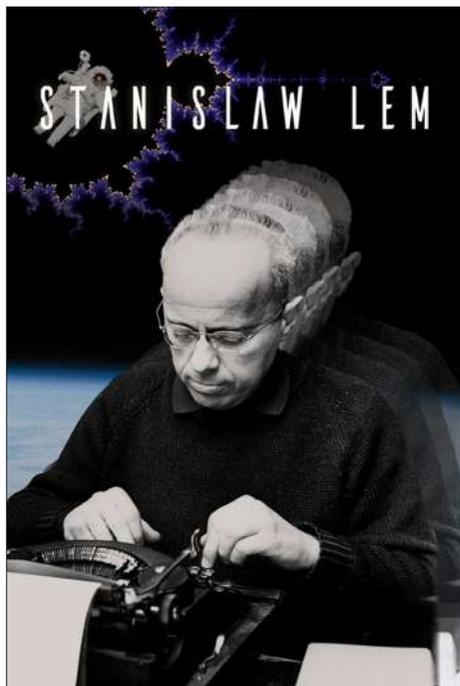

Іл. 13. О. Гура. Святослав Гординський. 2021. Комп'ютерна графіка, офсетний папір, цифровий друк. 90 × 60. *Джерело:* фото автора статті

Іл. 14. Т. Миронюк. Малевич Казимир Северинович. 2022. Комп'ютерна графіка, папір, цифровий друк. 90 × 60. *Джерело:* фото автора статті

плакат Дар'ї Катрухи «Роберт Лісовський», присвячений українському граверу, послідовнику Михайла Бойчука і Георгія Нарбута, автору відомих знаків ОУН і «Пласту», якому приписують також створення 1927 року логотипу Lufthansa (Іл. 9). Аналогічно вирішено плакатний аркуш Ольги Сімоненко «Софія Окуневська» (Іл. 10), в якому авторка розмістила навколо фігури в демонстративній позі шрифтові написи, стилізовані під маніфестаційні гасла, притаманні феміністичному руху, до якого була близька героїня плакатного твору. На свій лад використано описану композиційну схему у плакаті Оксани Будник «Данило Галицький» (Іл. 11), де короля зображено верхи, що вивільняє місце для полігональних фактур, які передають сяйво від монаршої особи.

Окремий масив становлять аркуші, які взагалі не подають портрета персони. Це може бути з причини відсутності зображення як такого, наприклад, скульптор Пінзель не мав прижиттєвих або подальших портретів, окрім вирізьбленого обличчя на передпліччі однієї зі своїх скульптур, яке деякі дослідники вважають його автопортретом. Ідеться про плакат Андрія Будника «Johann George Pinzel» (Іл. 12). Приналежність до певної мистецької епохи передається тут за рахунок відповідних подовжених шрифтових

Іл. 15. Т. Миронюк. Станіслав Лем. 2022. Комп'ютерна графіка, папір, цифровий друк. 90 × 60. *Джерело:* фото автора статті

Іл. 16. В. Зінченко. Roman Cieslewicz. 2022. Графіка комп'ютерна, штучний інтелект, друк цифровий. 90 × 60. *Джерело:* фото автора статті

гарнітур із засічками, притаманних типографіці того періоду, та зображень творів автора. До цієї ж групи можна віднести твір Олександри Гури «Святослав Гординський», де перевага надається трансформованому творові видатного українського графіка, що гіперболізує декоративність підходу, який практикував митець (Іл. 13).

Найцікавішими є дизайнерські рішення, коли портрет трактується через візуальну метафору, пов'язану зі специфікою діяльності персони. Таке подання створює певне візуальне кодування, яке хочеться розгадати, користуючись або виставковим каталогом, або іншими джерелами. Це посилює просвітницьку функцію плаката, оскільки спонукає глядача до самоосвіти та розвитку. Так, у плакаті Тетяни Миронюк, присвяченому народженому в Києві всесвітньо відомому художнику Казимиру Малевичу, використано геометричні фігури як алюзію на супрематизм — заснований художником модерністський напрям у мистецтві (Іл. 14). На плакаті цієї ж авторки, присвяченому народженому у Львові польському письменнику-фантасту Станіславу Лему, використано ефект повторення, що має на меті передати множинність футуристичних світів, створених всесвітньо відомим візіонером (Іл. 15).

Що стосується технік виконання, то всі твори зроблено за допомогою комп'ютерної графіки, з використанням колажування у графічних редакторах програм родини Adobe — Photoshop та Illustrator. Один із плакатів створено за допомогою штучного інтелекту — це аркуш Владислава Зінченка «Роман Чеслевич» про польського плакатиста і графічного дизайнера світового масштабу (Іл. 16). Цікаво, що при упорядкуванні виставкового каталогу «Те, що нас об'єднує» [14] цей твір було відхилено польською стороною, однак у Києві він двічі експонувався на значущих локаціях — на виставці «Рік Незламності» [2] в Національній спілці художників України та у НБУВ.

Отже, передана до відділу образотворчих мистецтв НБУВ колекція друкованих у цифровий спосіб аркушів є унікальним прикладом творчості українських плакатистів, оскільки всі роботи було створено авторами без фінансової винагороди і виготовлено в одному примірнику здебільшого власним коштом. Кожен із плакатів колекції є свідченням громадянської свідомості й відповідальності їхніх творців за долю країни, а також покликаний продемонструвати добросусідські зв'язки з Польщею — країною, яка допомагає Україні у складний період її історії. Матеріали колекції наочно демонструють тісні зв'язки українського та польського народів у галузі культури й дослідження історичного минулого.

Наукова новизна. Вперше введено до наукового обігу тематичну колекцію сучасних авторських українських плакатів 2016—2024 рр. загальною кількістю 39 одиниць зберігання від 26 авторів з фондів відділу образотворчих мистецтв Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.

Висновки. Передана до НБУВ колекція плакатів відображає результати праці студентів і викладачів двох київських вищих навчальних закладів — Київського національного університету культури і мистецтв та Київського університету культури, а також членів секції плаката і графічного дизайну Київської організації Національної спілки художників України, унаочнює вектор формотворчого і тематичного розвитку жанру, демонструє художні засоби та прийоми сучасного плаката, обумовлені суспільним замовленням і новітніми комп'ютерними технологіями. Автори творів креативно підійшли до розкриття кожного образу, довільно поєднавши характерні для плакатного мистецтва художні тропи — метафору, алегорію, символізм. Художня мова плакатів не перевантажена зайвими деталями, що забезпечує доволі легке зчитування закладених авторами художньо-образних смислових інтерпретацій. Представлені в колекції твори українських плакатистів різних поколінь акцентують увагу на позитивних моментах історичного минулого та культурних зв'язках польського й українського народів, демонструють схожість і водночас культурну різноманітність двох народів, спонукають до поглиблення сучасного діалогу між країнами, а також можуть стати об'єктом дослідження фахівців з різних гуманітарних дисциплін, що звертаються до питань історії польсько-українських відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Будник А.В. Плакатний проект «Народжені Карпатами» як платформа для виховання молодих дизайнерів // Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство», 2021. № 44. С. 178—184. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.44.2021.235420>
2. Відкриття виставки «Рік НЕЗЛАМНОСТІ» // Київський національний університет культури і мистецтв : [сайт] // Новини. [13.02.2023]. URL: <https://knukim.edu.ua/vidkryttya-vystavky-rik-nezlamnosti/>
3. Відкриття студентських виставок у Кракові // Київський національний університет культури і мистецтв : Факультет дизайну та реклами : [сайт] // Новини. [21.11.2023]. URL: <https://design.knukim.edu.ua/novyny/vidkryttya-studentskyh-vystavok-u-krakovi/>
4. Донець О., Будник А. Сучасний український плакат як мистецький літопис спротиву російській агресії (колекція плакатів дизайн-групи «Креативний спротив КНУКіМ/КУК») // Рукописна та книжкова спадщина України. 2024. № 1 (32). С. 78—98. <https://doi.org/10.15407/rksu.32.078>
5. Донець О.М., Селівачов М.Р. Полоніка в українському друкованому плакаті ХХ століття із зібрання відділу образотворчих мистецтв Інституту книгознавства Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського // Рукописна та книжкова спадщина України. Вип. 29. С. 127—150. <https://doi.org/10.15407/rksu.29.127> URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004470>
6. Дубенський замок — Х. Історія та постаті: переосмислення. Живописно-графічно-скульптурний симпозиум. Київ : Софія-А, 2016. 48 с.: іл., укр., пол.
7. Народжені Карпатами. Плакатний проект. Київ : Софія-А, 2016. 24 с.
8. Народжені Карпатами — II. Плакатний проект. Київ : Софія-А, 2017. 24 с.
9. Народжені Карпатами — III. Плакатний проект. Київ : Софія-А, 2018. 24 с.
10. Поліщук Т. «Народжені Карпатами» // День. [16 серпня 2017 р.]. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/taym-aut-narodzheni-karpatamy>
11. Скаченко О. Народжені Карпатами або плакатний проект як джерело візуальних емоцій // Український простір. 2018. URL: <http://prostir.co.ua/narodzheni-karpatamy-abo-plakatnyj-proekt-yak-dzherelo-vizualnyh-emotsij-24414/>
12. Скаченко О. Design day: формуємо візуальні смаки, підтримуємо креативність [2018, 2 травня] // Медіум. URL: <https://medium.com/@helenskachenko/%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%B1%D1%96%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BA-6-1bbb4c8a38ec>
13. Скаченко О. The Great Library Week у КНУКІМ // Культура і життя. 2018. № 20. С. 6.
14. Те, що нас об'єднує... Польсько-українська культурна спадщина на плакатах сучасних українських художників. Каталог. Київ-Краків, Krakowska Oficyna Naukowa TEKST, 2023. 80 с.
15. Те, що нас об'єднує і вражає // Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського : [Сайт] // Виставки. 18.03.2024. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/6441>
16. Уразбаєва Анастасія. «Традиції нашого штрихарства». Дереворити Софії Налепинської-Бойчук // Локальна історія [Сайт] // Рубрика тижня // Експертиза. [30.07.2024]. URL: <https://localhistory.org.ua/rubrics/painting/traditsiyi-nashogo-shtrikharstva-derevoriti-sofiyi-nalepinskoyi-boichuk/>
17. Шабльовська А., Сеньків М. Польський плакат зі збірки Музею етнографії та художнього промислу Інституту народознавства Національної академії наук України у Львові. Львів ; Варшава, 2009. 619 с.

18. Polsko-ukraińska wystawa plakatów w Bibliotece Wydziału Filologicznego UJ. Uniwersytet Jagielloński w Krakowie // site. 16.11.2023. URL: https://www.uj.edu.pl/kalendarz/-/journal_content/56_INSTANCE_5De61CKaqzOI/10172/154737976

Отримано 6 серпня 2024 р.

REFERENCES

1. Budnyk A.V. Plakatnyi proiekt “Narodzheni Karpatamy” yak platforma dlia vykhovannia molodykh dyzaineriv [Poster project “Born in the Carpathians” as a platform for educating young designers]. *Visnyk KNUKiM. Seriiia “Mystetstvoznavstvo”* [Bulletin of Kyiv National University of Culture and Arts. Series “Art History”]. 2021. No. 44, pp. 178—184. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.44.2021.235420> [In Ukrainian].
2. Vidkryttia vystavky “Rik NEZLAMNOSTI” [Opening of the exhibition “Year of INVINCIBILITY”] // Kyivskiy natsionalnyi universytet kultury i mystetstv : Fakultet dyzainu i reklamy: [Kyiv National University of Culture and Arts: Faculty of Design and Advertising] : [site]. *Novyny* [News]. February 13, 2023. Retrieved from: <https://knukim.edu.ua/vidkryttya-vystavky-rik-nezlamnosti/> [In Ukrainian].
3. Vidkryttia studentskykh vystavok u Krakovi [Opening of student exhibitions in Kraków] // Kyivskiy natsionalnyi universytet kultury i mystetstv: Fakultet dyzainu i reklamy: [Kyiv National University of Culture and Arts: Faculty of Design and Advertising] : [site]. *Novyny* [News]. November 21, 2023. Retrieved from: <https://design.knukim.edu.ua/novyny/vidkryttya-studentskykh-vystavok-u-krakovi/> [In Ukrainian].
4. Donets O., Budnyk A. Suchasnyi ukrainskyi plakat yak mystetskyi litopys sprotyvu rosiiskii ahresii (kolektsiia plakativ dyzain-hrupy “Kreatyvnyi sprotyv KNUKiM/KUK”) [Modern Ukrainian poster as an artistic chronicle of resistance to Russian aggression (collection of posters of the design group “Creative resistance of Kyiv National University of Culture and Arts / Kyiv University of Culture”)]. *Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy* [Manuscript and Book Heritage of Ukraine]. 2024. No. 1 (32), pp. 78—98. <https://doi.org/10.15407/rksu.32.078> [In Ukrainian].
5. Donets Olena, Selivachov Mykhailo. Polonika v ukrainskomu drukovanomu plakati XX stolittia iz zibrannia viddilu obrazotvorchykh mystetstv Instytutu knyhoznavstva Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V.I. Vernadskoho [Polonica in Ukrainian printed poster of the 20th century from collection of Department of Fine Arts of Institute of Book Studies of the V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine]. *Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy* [Manuscript and Book Heritage of Ukraine]. No. 29, pp. 127—150. Retrieved from: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004470> [In Ukrainian].
6. Dubenskyi замок — X. Istorii ta postati: pereosmyslennia. Zhyvopysno-hrafichno-skulpturnyi symposium [Dubno Castle — X. History and characters: rethinking. Painting-graphic-sculpture symposium] Kyiv : Sofia-A, 2016. 48 p. [In Ukrainian and Polish].
7. Narodzheni Karpatamy. Plakatnyi proiekt [Born by the Carpathians. Poster project]. Kyiv : Sofia-A, 2016. 24 p. [In Ukrainian].
8. Narodzheni Karpatamy — II. Plakatnyi proiekt [Born by the Carpathians — II. Poster project]. Kyiv : Sofia-A, 2017. 24 p. [In Ukrainian].
9. Narodzheni Karpatamy — III. Plakatnyi proiekt [Born by the Carpathians — III. Poster project]. Kyiv : Sofia-A, 2018. 24 p. [In Ukrainian].
10. Polishchuk T. Narodzheni Karpatamy [Born by the Carpathians] [August 16, 2017]. *Den* [Day]. Retrieved from: <https://day.kyiv.ua/uk/article/taym-aut/narodzheni-karpatamy> [In Ukrainian].

11. Skachenko O. Narodzheni Karpatamy abo plakatnyi proiekt yak dzherelo vizualnykh emotsii [Born by Carpathians or a poster project as a source of visual emotions] [2018]. *Ukrainskyi prostir* [Ukrainian space]. 2018. Retrieved from: <http://prostir.co.ua/narodzheni-karpatamy-abo-plakatnyj-proekt-yak-dzherelo-vizualnyh-emotsij-24414/> [In Ukrainian].
12. Skachenko O. Design day: formuiemo vizualni smaky, pidtrymuemo kreatyvnist [Design day: we create visual tastes, support creativity]. [May 2, 2018]. Medium [Medium]. Retrieved from: <https://medium.com/@helenskachenko/%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%B1%D1%96%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BA-6-1bbb4c8a38ec> [In Ukrainian].
13. Skachenko O. The Great Library Week u KNUKIM [The Great Library Week at Kyiv National University of Culture and Arts]. *Kultura i zhyttya* [Culture and Life]. 2018. Vol. 20, p. 6. [In Ukrainian].
14. Te, shcho nas obiednuie... Polcko-ukraincka kulturna spadshchyna na plakatakh suchasnykh ukrainskykh khudozhnykiv. Kataloh [What unites us... Polish-Ukrainian cultural heritage on the posters of modern Ukrainian artists. Catalogue]. Kyiv—Krakiv, Krakowska Oficyna Naukowa TEKST, 2023. 80 p. [In Ukrainian and Polish].
15. Te, shcho nas obiednuie i vrazhaie [What unites us and impresses us]. Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V.I. Vernadskoho [V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine] : [site]. *Vystavky* [Exhibitions]. March 18, 2023. <http://www.nbu.gov.ua/node/6441> [In Ukrainian].
16. Urazbaieva Anastasiia. “Tradycii nashoho shtrykharstva”. Drevoryty Sofii Nalepynskoi-Boichuk [“Traditions of our hatchery”. Drevoryts by Sofia Nalepynska-Boichuk]. *Lokalna istoriia* [Local history]. Site. July 30, 2024. Retrieved from: <https://localhistory.org.ua/rubrics/painting/traditsiyi-nashogo-shtrikharstva-drevoriti-sofiyi-nalepinskoyi-boichuk/> [In Ukrainian].
17. Shablovska A., Senkiv M. Polskyi plakat zi zbirky Muzeiu etnografii ta khudozhnoho promyslu Instytutu narodoznavstva Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy u Lvovi [Polish poster from the collection of the Museum of Ethnography and Artistic Crafts of the Institute of Folklore of the National Academy of Sciences of Ukraine in Lviv]. Lviv ; Warsaw, 2009. 619 p. [In Ukrainian].
18. Polsko-ukraińska wystawa plakatów w Bibliotece Wydziału Filologicznego UJ [Polish-Ukrainian poster exhibition at the Library of the Faculty of Philology of the Jagiellonian University]. Uniwersytet Jagielloński w Krakowie [Jagiellonian University in Kraków] : [site] // Calendar. November 16, 2023. Retrieved from: https://www.uj.edu.pl/kalendarz//journal_content/56_INSTANCE_5De61CKaqzOI/10172/154737976

Received on August 6, 2024

Andrii Budnyk

Kyiv National University of Culture and Arts (Kyiv, Ukraine)

ORCID: 0000-0002-0719-2231

E-mail: budnik_andriy@ukr.net

POLISH-UKRAINIAN CULTURAL AND HISTORICAL RELATIONS IN CONTEMPORARY UKRAINIAN POSTER

The purpose of the study is to highlight the role of the poster as an important factor in the development and deepening of Polish-Ukrainian relations, focusing on the common cultural

and historical values of the two nations, which are interconnected by the history of the common heritage of the former Polish-Lithuanian Commonwealth. **Methodology.** The historical and comparative method, the method of art historical analysis and synthesis were used, which allowed to determine the place of the poster in the formation of public opinion, to highlight the features of the visual language of the modern poster, to demonstrate the ability of the poster to introduce established concepts into a new context and to generate new ones, conditioned by the times. **Scientific novelty.** For the first time, a thematic collection of contemporary Ukrainian posters of 2016—2024, totalling 39 items by 26 authors, stored in the fonds of the Department of Fine Arts of the V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine, has been brought into scientific circulation. **Conclusions.** The posters presented in the collection are a symbolic presentation of the collective memory of the peoples of Poland and Ukraine, allowing us to better understand their similarities and cultural diversity, to make a historical excursion into the genesis of their coexistence over the centuries, and to establish a contemporary dialogue between the two cultures. The materials in the collection demonstrate the importance of poster art as an effective means of public diplomacy during the Russian-Ukrainian war, as the specificity of the genre allows for an immediate response to public demand, focusing on the positive aspects of the historical past and cultural ties between the Polish and Ukrainian peoples. In this way, the poster responds to the challenges of the times, integrating into the European space and fulfilling an important social mission. The authors of the posters offer a fresh look at famous names, recall history, and restore historical memory. From now on, posters from the collection are available for research on the history of Polish-Ukrainian relations, as well as for studying the role and importance of poster art in shaping public opinion. **Key words:** contemporary Ukrainian poster, author's poster, thematic collection of posters, Polish-Ukrainian relations, personalities, artistic techniques.